

DE BONGARD

TIJDSCHRIFT VAN HEEMKUNDEVERENIGING
DE BONGARD
SIMPELVELD - BOCHOLTZ

JAARGANG 16

NUMMER 4

DECEMBER 2004

COLOFON

Medewerkers:

M.G.H. Vliex-Hensgens
M.J. Horbach
P.H.J. Janssen
F. van der Smissen
W.A.A.F. Strolenberg

Eindredactie en vormgeving:

P.H.J. Janssen

Correspondentie-adres:

Mevr. M. Vliex-Hensgens
Stationstraat 3d
6369 VG Simpelveld
Tel.: 045 - 544 10 74

ISSN 1383 - 9896

INHOUD

Inhoudsopgave.	76
Advent.	77
Een curieuze vondst.	82
Ons fotoarchief.	86
Krismes.	89
Activiteitenprogramma.	91
Inhoud jaargang 16.	92

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van het artikel ligt bij de auteur.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Dit tijdschrift verschijnt vier maal per jaar en is gratis voor leden van "De BONGARD"

.Kosten lidmaatschap € 12,50 per jaar.

Aanmeldingen: Secretariaat "De BONGARD",

Wilhelminastraat 29, 6351 GN Bocholtz. Tel.: 045 - 544 11 17.

ADVENT

door Hans Hermans

In een heemkundig alfabet gaan we ons voorlopig bezig houden met onze historie in de meest brede betekenis van het woord. De historie ligt meestal verborgen in stoffige documenten uit vervlogen tijden. Soms heeft het betrekking op de wetten, decreten en beschikkingen van de Eerste- of Tweede Stand, respectievelijk Overheid en Kerk. Voor onze ouders, de Derde Stand, was het niet gemakkelijk om alle richtlijnen stipt op te volgen. Maar zij hadden er veel voor over om in de hemel te komen. De eerste aflevering gaat over de Advent, die een eeuw geleden een tijd was van boete en ontbering.

Advent is een Latijns leenwoord afgeleid van *adventus* en betekent *komst*. Reeds in het oude Griekenland werd dat begrip gebruikt bij de komst van een keizer of koning, nadat zijn regeringsperiode begonnen was. Advent is in de Christelijke Kerk de voorbereidingstijd op het Kerstfeest. In het verhaal van Lucas staat Johannes de Doper op de voorgrond als wegbereider. Was immers Elisabeth, zijn moeder, gelijktijdig met de heilige Maagd in verwachting. Denken we hierbij ook aan de groet "*Ave Marie*" van de engel Gabriël aan Maria en de bekende lofzang, het *Magnificat*.

Zon en maan

Advent is het begin van het kerkelijk jaar en dan bedoelen we dus niet de Juliaanse kalender die Julius Caesar reeds 45 v.C. invoerde. Omdat in de loop van de tijd een groot verschil ontstond tussen kalenderjaar en zonnejaar, werd door paus Gregorius XIII in 1582 de Gregoriaanse kalender ingevoerd. Om bij de tijd (en bij de zon) te blijven werd toen bepaald dat eeuwjaaren uitsluitend als schrikkeljaar gerekend worden, als ze door 400 deelbaar zijn. 2000 was dus een schrikkeljaar, maar in 2100 werken de mensen een dag minder...

Het kerkelijk jaar begint op de eerste zondag van de advent, met de opening van de liturgische boeken. Chronologisch gezien begint het kerkelijk jaar dus met de voorbereiding op de geboorte van God de Zoon. In de eerste drie eeuwen vierde christenheid alleen het hoogfeest van Pasen. Pas in de vierde eeuw ontstond in Rome het gebruik om op 25 december Christus'

geboorte te vieren. In de loop van de eeuwen ontstaat er behoefte om het leven van Christus te historiseren en zijn heilsgeschiedenis met adequate feesten te vieren. In tegenstelling tot Pasen en Pinksteren heeft Kerstmis geen relatie met de joodse kalender. Kerstmis volgt ook niet het maanjaar, zoals dat bij Karnavel, Pasen en Pinksteren wel gebeurt. Het aantal dagen tussen Kerstmis (zonnekalender) en Pasen (maankalender) verschilt dus ieder jaar opnieuw.

De "daad"

Om aan de weet te komen wanneer de adventstijd voor het eerst beleefd werd moeten we terug in de historie. Het was bisschop Perpetuus van Tours, hij leefde in het midden van de vijfde eeuw, die duidelijk stelde dat vanaf 1 november tot Kerstmis drie dagen per week gevast moest worden. Op een gegeven moment werd de eerste vastendag verplaatst naar 11 november en bestond de vastentijd uit 40 werkdagen, net als de 40 daagse vastentijd voor Pasen. Daarbij werd een oude gewoonte gevolgd om op zondagen niet te vasten. De vastentijd stond ook bekend als tijd van boetedoening. Ook onthouding van vlees en *vlees*, stond op een hoog plan, want er mochten geen huwelijken gesloten worden om jonge echtlieden niet bij voorbaat op het spek te binden... Soms zat er wel eens spoed achter, dan werd het nerveuze paar in de sacristie getrouwd. Dat was Schande met een groter S. In die tijd stond de Kerk op krijgsvoet met *de vleselijke daad*, die volgens haar onrein, dierlijk en des duivels was. Het *Hooglied van Salomo* uit het Oude Testament staat in een fel contrast met hetgeen in ver-

meend christelijke tijden over de vrouw en de daad geschreven werd. Terwijl de met Kerst geboren Goddelijke Zoon geen voorstander was van het celibaat, maar duidelijk tegenstander was van polygamie, dacht Zijn Kerk er anders over. Lang voordat Advent gevierd werd, was ieder contact met een vrouw gevaarlijk, omdat de vrouw de pestilentie der begeerte verspreidt, zodat men door de lust onmogelijk aan Goddelijke zaken kan denken (...) In mijn verkeringstijd, zo rond 1959, was het pastoor Mullenders van de tweelingparochie Wahl- en Nyswiller, die tijdens *catechismus* de "daad" een door de Schepper beoogde natuurlijke inhoud wist te geven. Met ontzettend duidelijke dia's wist hij dat te onderstrepen. Dat werd hem door de paters Redemptoristen uit Wittem niet in dank afgenomen; er ontstond een open briefwisseling in het weekblad "De Omroeper". Waarschijnlijk "luisterde" de verlichte paus Johannes XXIII meer naar pastoor Mullenders dan naar de stoffige opvattingen uit de derde eeuw, want tijdens de opening van *Vaticanum II* (het Tweede Vaticaanse concilie 1962-1965), zei die paus duidelijk: "De Christelijke Leer moet zo onderzocht en uitgelegd worden, zoals het de tijd vereist." Helaas, door zijn vroegtijdige dood kwam aan de zeer noodzakelijke innerlijke vernieuwing een voortijdig einde.

Veertig

Het getal *veertig* is ontleend aan het Oude Testament: de Israëlieten i.c. het uitverkoren volk, trok veertig jaar door de woestijn en de zondvloed duurde veertig dagen. Thans weten wij dat die zondvloed nog steeds bestaat; het is de Zwarte Zee die bij haar ontstaan een ontzettend groot gebied onder water zette. Die immense waterstroom werd gevoed door het stijgende water uit de Middellandse Zee.

De vastentijd en ook de manier van boetedoening waren niet overal gelijk. Zo werden er in Rome andere richtlijnen gehandhaafd dan in het westen. Plaatselijk waren er zes, vijf of vier adventszondagen. In Ierland waren de gebruiken weer anders en missionarissen uit dat land die bij ons het

geloof verkondigden, maakten ons vertrouwd met afwijkende voorschriften. Vooral zij waren voorstanders van een vasten- en boetetijd met het oog op de geboorte van de Jezus. Zelfs als de Ierse tijd heel ver achter ons ligt, herinneren de senioren onder ons zich nog aan het *Vastenmandement* en de *Vasten- en Onthoudingswet*.

De vastentijd was van toepassing op de veertig werkdagen voor Kerstmis en Pasen, maar ook op een aantal woensdagen, vrijdagen en zaterdagen door het jaar. Verplicht tot vasten waren alle gelovigen vanaf 21 jaar tot 59 jaar. Vasten betekende één volle maaltijd per dag waarbij vlees genuttigd mocht worden. Bij de overige maaltijden moest men zich aanmerkelijk beperken en mocht geen vlees gebruikt worden.

De Onthoudingswet

Woordelijk betekent dit, zich onthouden van vlees en genot. Sommige vastendagen waren tevens onthoudingsdagen, b.v. alle vrijdagen, maar ook quatertemperwoensdagen en zaterdagen. Tot deze wet verplicht waren allen ouder dan 7 jaar tot aan het einde van hun leven. Er mocht geen vlees, maar ook geen spek of jus gebruikt worden. Vis, vroeger veel goedkoper dan vlees, mocht wel genuttigd worden. Belgische monniken maak-en van de uitzondering gebruik door Waterkonijn op het menu te plaatsen; een lekkernij uit het water die tot de zoogdieren behoort. Ons zou waarschijnlijk de eetlust vergaan, als we weten dat het warmbloedige dier bij ons Muskusrat genoemd wordt...

Ook de zaterdagen tijdens de vastentijd waren feitelijk onthoudingsdagen, maar hierop kon men dispensatie verkrijgen onder voorwaarde: Op die bepaalde zaterdagen moet driemaal het *Onze Vader* en het *Wees Gegroet* met één keer de *Twaalf artikelen des Geloofs* gebeden worden en op het einde van de vastentijd moet 25 cent geofferd worden... Tenslotte werden alle gelovigen vermaand een eventuele dispensatie door vrijwillige verstervingen, aalmoezen en andere goede werken aan te vullen.

Mijnwerkers

Mensen die zeer zware lichamelijke arbeid verrichten moesten, werden gedispenseerd in het vasten- en onthoudingsgebod. Alleen op Goede Vrijdag was die dispensatie niet van toepassing. Tot die categorie behoorden natuurlijk onze mijnwerkers. Op familieleden van de mijnwerker was de onthoudingswet niet van toepassing en dat gold ook voor genodigden. Dat is ook logisch, want het spoort niet als het hoofd van het gezin aan een kotelet knaagt en de *mam* het water uit de mond en de kroost het water uit de ogen druipt...

Ook de mannen die in mergelgroeven werken en direct bij het kalkblussen betrokken zijn, werden tot de mijnwerkers gerekend. Ook aan stokers op locomotieven en schepen, en mensen die onder voortdurend zeer hoge of lage temperaturen hun werk verrichten moesten, werd dispensatie verleend. In dit bestek doet het vreemd aan, dat ook gevangenen dispensatie kregen.

“Omstandigheden”

Vroeger waagde het niemand het begrip “*in verwachting*” uit te spreken. Het betekende immer dat men de *daad* gepleegd had, het betekende *erfzonde* en soms *doodzonde*, want ook de vereiste positie, het “standje”, waarin de verwekkingdaad moest plaats vinden, was bij de gehuwden bekend. De vrouwen onderling praatten over “*umsjteng*”, hetgeen wij in dit kader nog het beste kunnen vertalen met “*verkeren in bijzondere omstandigheden*”. In het “Schande-Tijdperk” predikte de Kerk een zo groot mogelijke effectiviteit, omgekeerd evenredig aan een zo gering mogelijk genot. In sommige contreien woog de zonde der onkuisheid veel zwaarder dan moord en doodslag. Krachtens pauselijke volmacht werden zwangere vrouwen en vrouwen die een kind voedden gedispenseerd uitsluitend en alleen in de vastenwet en dus niet in de onthoudingswet.

Uitzondering

Geen regel zonder uitzondering. Op bepaalde vastendagen mocht bij de beperkte nevenmaaltijd wel jus uit vlees en uiteraard

ook spekvet gebruikt worden. Het gebruik van vlees of spek was echter niet geoorloofd.

Advent nu...

Thans heeft bij ons de adventstijd een tweeledig karakter: we bereiden ons voor op het Kerstfeest dus de geboorte van de Heer, maar het is ook een wenk naar de toekomst; de tweede komst van Christus aan het einde der tijden. In de kerk hangt een grote adventskrans en niet zelden hebben we thuis een kleine.

Wanneer en waar de eerste adventskrans gemaakt werd, weten we niet met zekerheid. Het is een vrij jong gebruik dat rond 1925 in trek was bij de Lutheraanse jongerenbeweging in Duitsland. De groene takken zouden verwijzen naar Kerstmis en de kerstboom. Er bestaat een andere lezing die zegt dat de adventskrans voor het eerst in Berlijn gemaakt werd in 1860. De groene takken bestaan uit Buxus (onze bux- of palmboom) en verwijzen naar de koninklijke komst van Christus; de palmtakken staan emblematisch voor de intocht in Jeruzalem. De vier kaarsen herinneren ons aan de vier zondagen voor Kerstmis en het paarse lint verwijst naar de liturgische kleur van de vastentijd.

Paars en roze

Het gebruik van kleuren en kleurrijke misgewaden ontstond in de middeleeuwen toen hooggotische kathedralen gebouwd werden. Als katholiek weten wij dat het proprium van een bepaalde dag of feest in zekere zin aanschouwelijk gemaakt wordt door een bepaalde liturgische kleur. De meest neutrale kleur is groen, want die wordt gebruikt voor de gewone tijd van het kerkelijk jaar. Maar paars verwijst naar vasten en onthouding, naar leed en droefenis. Vroeger ging aan Kerstmis en aan Pasen een veertigdaagse vastentijd vooraf. Wat ons tegenwoordig aan die oude tijd herinnert, is het paarse lint van de adventskrans. Inmiddels heeft paars de zwarte rouwkleur vervangen tijdens de uitvaartdienst i.c. begrafenis. In de tijd dat ik zelf misdienaar was (1945-1949), werden door de pastoor en zijn assistent zwarte kazuifels gedragen. Het

zwart is nog niet helemaal verdwenen, want sommige priesters dragen persé zwart op paaszaterdag. Wit wordt gebruikt tijdens de Kerst- en Paasdagen, natuurlijk op Witte Donderdag maar ook andere feesten van de Heer, van Maria, de engelen en heiligen die geen martelaar zijn. Rood op Palmzondag, Goede Vrijdag, Pinksteren en natuurlijk ter herinnering aan martelaren.. Tegenwoordig zien we steeds vaker lichtblauwe misgewaden op feestdagen van Maria en roze wordt nu gebruikt op *Gaudete*; de derde zondag van de advent. Die zondag heeft bij onze religie een bijzonder karakter en heeft zijn naam te danken aan het eerste woord van de introïtusantifoon *Verheug u in de Heer!* - waarmee we weer terug zijn bij de adventstijd. Zo zien wij, dat bijna alle tinten als religieuze kleuren gebruikt mogen worden, alleen oranje ontbreekt op het liturgische palet... Wat niet is kan komen, want tijdens feestelijke gelegenheden worden steeds vaker waardevolle en kleurrijke misgewaden gedragen. De meeste protestantse religies kennen weliswaar liturgische kleuren, maar niet in de vorm van kleding, zodat zij de kleuren meestal toepassen bij de kleden van altaar en kansel.

Adventsheiligen

Afgezien van de vier adventszondagen: *Ad le levavi*, *Populus Sion*, *Gaudete* en *Rorate caeli*, zijn er ook belangrijke heiligendagen. Op 4 december is de feestdag van de heilige Barbara, die in de Limburgse mijnstreek geen onbekende is. Maar ze is ook patroonheilige van de artillerie, brandweer, dakdekkers, dodengravers en gevangenen. Takken die op Barbaradag afgesneden worden, bloeien met de Kerst. Op 6 december is, dat weet ieder kind, de naamdag van Sint Nicolaas. Wordt toch zijn *speculum* (spiegelbeeld) gegeten als speculaas en is in Aken een *print* (afbeelding) de naam voor een gelijknamig vrij hard gebak.

Zijn verering verbreidde zich de tiende eeuw over Europa, maar een paar jaar geleden werd, nog wel door Rome, het bestaan van Sinterklaas in twijfel getrokken. Maar inmiddels zijn de steden Antwerpen,

Luik en Venetië toegewijd aan Sint Nicolaas. En de prachtige Nicolaaskerk in Brussel? Moet hij een andere naam krijgen? Dat gaat te ver. Tijdens een bezoek aan Tsjechië, een paar maanden geleden, zag ik dat de barokke Sint Nicolaaskerk van Praag nu gebruikt wordt door aanhangers van Zwingli; een hervormer die in 1484 geboren werd en slechts twee maanden jonger is dan Luther. Aanvankelijk hing hij de Leer van Luther aan, maar in 1529 verkondigde hij een zelfstandige Leer omdat hij andere opvattingen had omtrent het Heilig Avondmaal. Twee jaar later sneuvelde hij als veldprediker. De Leer van Zwingli is in Nederland niet of nauwelijks bekend.

Om nog even in de buurt te blijven. In het midden van de 15^e eeuw werden rond de dom van Aken een groot aantal kapellen gebouwd; rond 1490 een kapel ter ere van de Heilige Karel de Grote en een toegewijd aan Sint Nicolaas. Het was de tijd van *bejienge* en *bejate* (ongehuwde lekenzusters respectievelijk lekenbroeders) die er hun heil zochten. Vergeten we in Aken ook niet de statige Sankt Nikolauskirche aan de Groß-Köllnstraße en in Eupen de gelijknamige classicistische kerk gebouwd door de bekende bouwmeester Laurenz Mefferdatis.

In landen waar de heiligenverering op een minder hoog plan staat heeft men er een *Sancta Claus* van gemaakt. De mijter veranderde in een winterse puntmuts, maar de zilveren baard die bleef. In Rusland wordt ie sinds de revolutie *Vadertje Vorst* genoemd. Op 7 december een andere bisschop, de Heilige Ambrosius. Bij ons bekend in het zoete wereldje van bijen, honing, printen en ander kerstgebak.

Op 8 december is de feestdag van de *Onbevleete ontvangenis van Maria*. Het betekent dat Maria door een uniek genadevoorrecht voor elke smet van de erfzonde bewaard gebleven is. De Kerk heeft in de loop der eeuwen ook ingehaakt op vuur en licht verbonden aan de heidense zonnewende. Op 13 december is de naamdag van de heilige Lucia, ook bij ons verbonden met het heilige licht van gezegende kaarsen.

In mijn geboorteplaats was zij ooit de patroonheilige van het historisch zaalkerkje te Oud Lemiers. Verkeerde Lemiers toch in goed gezelschap. Was Lucia immers ook patroonheilige van Venetië en Toledo. Zij is nog steeds de patroonheilige van de schrijvers en journalisten, ook van wevers en kleermakers. Maar ook van alle rouwmoedige prostituees. Op 18 december wordt in sommige landen *Synaxis* gevierd. De dag herinnert aan een rustpauze van Maria op weg naar Bethlehem bij de derde mijlsteen voorbij Jeruzalem. Op 21 december, de kortste dag van het jaar viert de

heilige Thomas zijn feest. Omdat deze apostel niet geloofde in de opstandig van de Heer, wordt iemand die moeilijk te overtuigen is ook wel *ongelovige Thomas* genoemd. Maar in onze omgeving heet iemand die op 21 december te lang in bed blijft liggen: "*sjloffe Thomas*". Hij is de patroonheilige van Vaticaanstad en ook van Portugal. Bij ons de patroonheilige voor landmeters, architecten en metselaars.

Epiloog

Op 27 december is de feestdag van Johannes Evangelist (mijn patroonheilige!), hij is ook de patroonheilige van letterzetters en drukkers.

Santa Claus

Inmiddels weten wij dat Sinte Lucia (13 december) de patroonheilige is van de schrijvers. We weten ook dat de redactie van *De Bongard* dringend verlegen zit om kopij en zij onze leden die iets te melden hebben graag de helpende hand wil toesteken. Met z'n allen moet het toch mogelijk zijn ons interessant tijdschrift met zijn gevarieerde inhoud op peil te houden.

Inhaken op een bestaande bijdrage mag natuurlijk ook. Hoe hebben wij in onze jeugd de Ad-

vent (vastentijd?) beleefd. Kunnen wij ons nog aan het "Schande-Tijdperk" herinneren? In welk jaar zagen wij voor het eerst Sinterklaas? Alles wat nu niet opgeschreven wordt gaat te zijner tijd voor altijd verloren.

Rest mij iedere lezer een gezegende adventstijd en een sfeervolle Kerst te wensen.

EEN CURIEUZE VONDST

door Math. J. Horbach

Zolders opruimen is nu niet bepaald mijn favoriete bezigheid, maar soms ontsnap je er niet aan en moet je toch een zolder opruimen. Zolders zijn echter ook plaatsen waar dingen soms tientallen jaren lang opgeslagen liggen zonder ooit gebruikt te worden, niemand zich hun bestaan meer kan herinneren, en erop wachten gevonden te worden. Zo vond ik bij het opruimen van de zolder van mijn tante een met de hand geschreven leesboekje.

Schrijver is een zekere L. Possen en in een keurig, regelmatig handschrift bevat het verhalen en gedichten. Het was bedoeld als leesboekje voor de hoogste klas van de lagere school.

Het is geschreven aan het eind van de jaren rwintig - begin jaren dertig - van de vorige eeuw toen er door papiergebrek geen reguliere leesboeken voor het lagereschoolonderwijs te krijgen waren. Het circuleerde door de klas bij het taalonderwijs.

Zijn vader was Johan Petrus Hubertus Possen, geboren op 21 april 1850 te Laurensberg die gehuwd was met Maria Johanna Catharine Smeets, geboren te Klimmen op 5 september 1848. Van de twaalf kinderen die in het gezin geboren werden bleven er slechts vijf over.

Op dertigjarige leeftijd vertrekt Laurens Possen als onderwijzer naar Tilburg en later naar Maarssen waar hij les gaf aan de lagere school. In de Maarssense periode is het leesboekje geschreven.

Hij was gehuwd met Hubertina Johanna Eugenie Beckers die uit een eerder huwelijk twee zoons meebracht. Eigen kinderen had hij niet. Hij was een broer van mijn oma en dus een oom van mijn moeder. Van zijn bezoeken herinner ik me hem als een gedistingeerd en muzikaal man. Hij nam zijn viool altijd mee.

Naast zijn werk als onderwijzer was hij erg actief als uitvinder en daardoor houder van een aantal octrooien over vindingen op het gebied van de nijverheid.

Aan het eind van zijn leven keert hij terug naar Limburg waar hij op 10 januari 1988 op 96-jarige leeftijd in de Wolfskoel te Vaals overlijdt.

Het boekje is een cahier van 17 x 25 cm en als curiositeit laten we hier enkele pagina's volgen.

Zittend in de ligstoel rechts de schrijver van het boekje. In de stoel links ernaast mijn oma.

De schrijver, L. Possen, is als Laurens Hubert Possen geboren op 22 mei 1891 als laatste in een gezin van twaalf kinderen op de Prickart in Bocholtz.

van zijn paard, en streeft by het geweer en den patroonslach van den soldaat neemt, spreekt hy: „Kamraad! gy zijt een held, ga en laat uwe wonden verbanden, ik zal u helpen.“ De gewonde geknieldde; doch riep hy naar den heilwonderker hier, ging hy nog eerst naar den maaiten wachtpost, om te berichten, dat gemaal bleef als soldaat op schikwacht stond en afgebet vonden te worden.

Onze brave kuyperman ging van zijne herteur, maar was voor den dienst onbruikbaar, streeft hy met de vermurde hand niet langer het geweer kon hanteren. Hy ontvinge zijn afscheid, streeft de gemaal van zijn daad aan den koning bekend te doen. Toen de afgedankte te kuyper in Londen kwam, verlangde koning George hem te zien. Hy werd naar den vorst geleid en moest saam het gehele verhaal in alle bijzonderheden verhalen.

„Lappere zongheing!“ sprak de koning, „als soldaat zijt g' wezen voor den dienst ongeschikt, omdat g' niet meer te heerlyk met een musket konst omgaan, maar een sabel zal aan uwe hand submiitrat voortbrengen. Lechen uwe aanstelling als officier.“

2 Het Kuyperknaapje

Ven in 't veld is 't heerlyk Spanje,
Spanje mijn gebroedersland,
Waar de lomm'ige hasjange
Ruischt aan Ebo's frischen sand,
Waar de amandilbomen bloeien,
Kuyper sap de druiven mill,
Waar de varen schonee gliezen,
Boven spud de maan vergeldt.

Pagina 2

Herwaards met mijn lust getogen,
Kroef ik rond, bedroeft te met,
Kuyper overm' ontkende orgen
Mij een vriendlyk lachje toe:
't Heel al huis aan huis georganen,
Kuyper riep men: „ga voorby!“
Doch, met darmen brunen jongen
Dorst geen mensch hier medely.

Stag van nevelgraauw omhangen,
Rijgt mijn best, die licht uitkeert,
al mijn oude sljide rangen
Heel ik bykans afgaleerd,
Bilkens door mijn maatgeluuden
Breekt een zucht, dien 't vruchtloos keur
O mijn land, mijn heerlyk leiden,
O bescheen uw zon my wees!

Toon hier laadt — den oogst tin ende —
't Geelt de reon riep kon dans,
Speelde ik 't beste, dat ik konde,
Woedig op, by maneglane:
Ooch, hoe hly ork op mijn maten
Knaap en meisje in 't zonde vlog,
al mijn reinen mocht niet halen
Toanen barstten uit mijn oog.

Doch, hun vrougde deed my dwalen
Naar de vregden van mijn kind
Naa tel tuit is aan te halen
Kind de maekt haar boeljes uit.

Pagina 3

maar hetgeen van de opzettelijke list
 dat menich een kon dwalen, wanneer hy alleen verstell
 ten behouden, maar de inhoud zal ook verstandelyk geweest zyn
 gaken voor den lezerden kon uit. Hooshoen werd in een een
 knellen versuimen, want den hof dwalen in menschele zyne
 mond sprak met het woord "wacht" herleid had. Hy liet de
 geene hadden behangen. De aard den hof duddelyk, met zyn
 ten antwoerd, dat hy fustien aan de werfde van het veldende
 men, wad dat hof een knellen waren, en de hinnen gaf
 hand nam, wad hy den geue lichte. De hien woad den hof
 van hinnen wad met, en hien hy den hof in de
 maakt wadte, wade knellen hagen. Hy verhopte en een in ten
 en sag in de nach van een man, dat de hinnen had oange
 die waden mengten in den hofte gong hy door zynen hof
 weg te geuen.
 hie, doarna liet hy de aadryphelykheden uitmaken en te
 gashen was het verhemmen een met zyn gashen. De hien de
 daverke, maar dat zy in Engeland met zyn werd. En de
 doornen van wadte, dat die wadte wad goed kon zyn wad
 aadryphelykheden, maar hinnen te treden. De hien hien waden
 her, de hantel in den tekken zyn, die gashen werd om de
 de wadte maakte afstuwelyk, in het wad fomme van de w
 had hy de aadryphelyk met waden en hantel verhoort. Alaar
 te waden. Daar de hof en geue maakt had hinnen in hagen
 waden op, hinnen en dwalen, en doarna de waden wadte
 wadte van Engeland, zylanghy kon waden. En alle gashen
 den wadende hien Gake, met de verhoering, dat de hofte den
 van hy het wad behangen had van zynen wad, den hien
 had, zynen gashen gashen zome wadte te laten opduwen, wad
 wadte met en hofte zome verhoort, wadde hy zide, dat hy de
 wadte wadte hien hien hien hien. De gashen wadte op, hantel waden

3 Goed ik en het te aadryphelygheest.
 Gans Gake had eenen wad in Engeland, wad hy ad hien de
 aadryphelyk her hofte naar dwalen hien de. Hy wadte en hy, dat
 de wadte van ad geue wad maakehyk en verhoort was, waden
 hy het verhoeren van aadryphelyk voor zyn wadland hantel
 wadte, maar hy wadte en geue enkel wadte hy over de
 wadryphelyk van den aadryphelyk, wadte over het waden of de hie
 te van behandelg. De wadte wadte de hien hien hien
 wadte wad zynen hien hien wadryphelyk en wadryphelyk in wad hagen
 wadte van een wadryphelyk. Hy wadte wadryphelyk, dat Gake met
 had wadte wadte de wadryphelyk had wadryphelyk, die van het aadryphelyk
 hien hagen. Den hofte wadte in de hofte waden geue wadryphelyk
 gewaden wadryphelyk Gake's wadte wadryphelyk wadryphelyk hien
 tot een hantel wad. En het wadte van den wadryphelyk wadte een
 4
 Naar alom hy t wadryphelyk,
 De wadryphelyk wadte geue,
 En de wadryphelyk wadryphelyk,
 dwyphelyk op zyn wadryphelyk.
 Alom, zyn wadryphelyk wadryphelyk
 Alom of, wadryphelyk wadryphelyk met wadryphelyk
 wadte wad te, alle geue
 en de wadryphelyk wadryphelyk wadryphelyk
 Naar dat land wadryphelyk
 En de wadryphelyk van zyn hantel wadryphelyk
 wadte wadryphelyk wadryphelyk zyn

ONS FOTOARCHIEF

Enige tijd geleden verraste Pater Joachim, een van de laatste paters Damianen van de Plaar ons met een kleine duizend negatieven afkomstig uit het archief van pater Wolfgang Becker, de voormalige fotograaf van de Plaar, die in 1975 overleed en op de Plaar begraven is.

Het zijn gedeeltelijk glasnegatieven, maar er zijn ook negatieven op film bij. Op het ogenblik zijn we bezig ze allemaal in te scannen en op CD-ROM te zetten zodat ze te zijner tijd in ons archief te raadplegen zijn.

Voor het merendeels zijn het negatieven van portretten (van inwoners van Simpelveld en Bocholtz?) en dus vóór 1975 gemaakt. Bekend is dat menigeen in de tijd dat er nog geen fotograaf in Simpelveld gevestigd was voor pasfoto's een beroep deed op pater Wolfgang.

Jammer genoeg is van de gemaakte foto's geen naam of datum bewaard gebleven.

Als experiment voor een mogelijke identificatie vragen wij uw hulp. We plaatsen hier een tiental portretten in de hoop dat u familieleden of dorpsgenoten herkent.

Mocht u iemand herkennen dan vragen we u om dit bij de redactie te melden. Graag zouden we dan enige gegevens van de herkende persoon willen weten. Als tegenprestatie beloven we u een gratis afdruk van het bewuste portret voor uw eventuele familiearchief.

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5

Foto 6

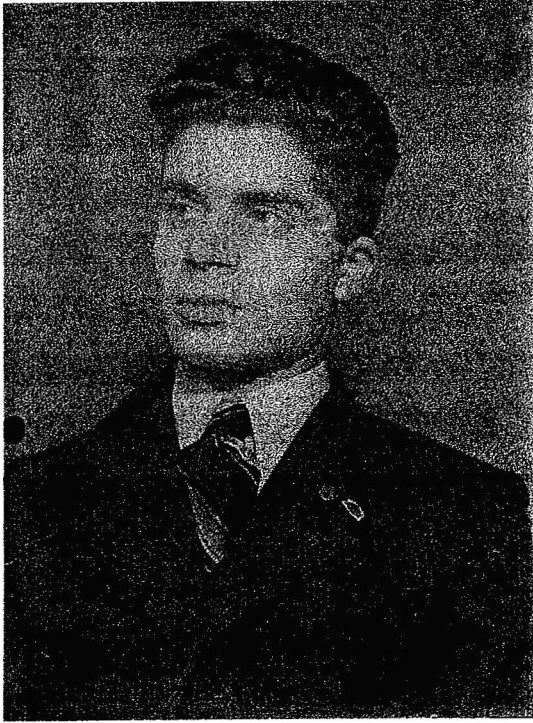

Foto 7

Foto 8

Foto 9

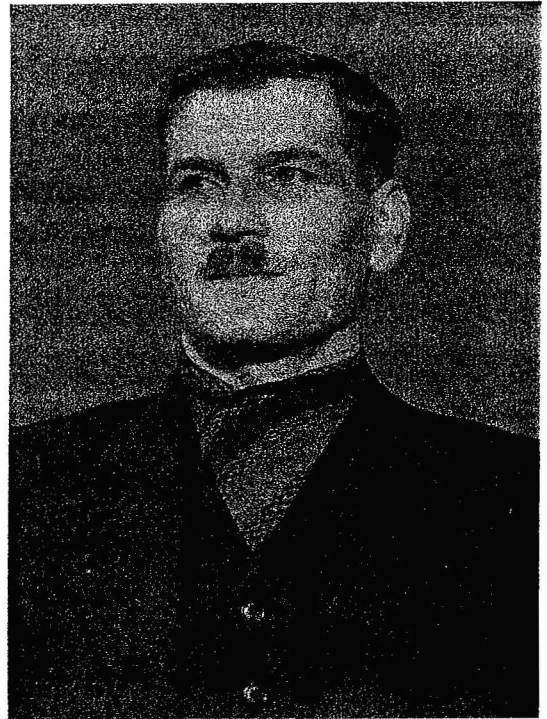
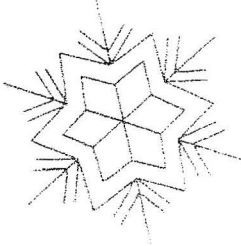

Foto 10

KRISMES 2003

*'t Krisfes dat noe sjun mót zieë
besjteet vuur mennig miensj nit mieë.
De welt die likt zoeë uvverhoof
en verzouwd mennig inge d'r leëvensloof.*

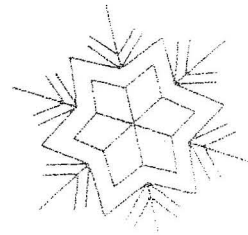
*De Krismes vrugger wie sjun die woar,
nit vuur éé, mè vuur gidder joar.
Doa woeët zoeë sjillekes aa gewerkt,
mè hū ee gans joar zoeëe óngemerkt.*

*En wie 't de lü in de vreem leng zal goa,
doa zal ginge va ós-bij sjtil bliëve sjtoa.
Zicher, vier kanne doa óch nuus aa doeë,
mè is da ginge deë zeët: mót dat zoeë.*

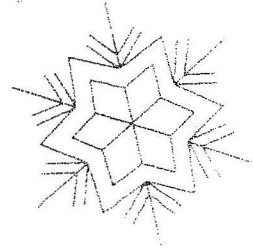
*Egaal wat vuur kluur, wies of sjwats,
de vräud mót doch kome, deep oes 't hats.
Mit Krismes loeë de klokke, uvver de ganse welt,
't is fes van de geboorte en nit van geweld.*

*Egaal wat vuur geloof, 't mót doch gidderenge get zage
en doch kanne die here ziech nit verdrage.
Krigge, räubere en wat nog mieë,
't is nit mieë vuur aa tse zieë.*

*Ónger d'r krisboom hoeve ze nit tse zinge,
ze mótte ziech d'r durch zieë tse wringe.
Óch al kanne vier hön get geëve,
doamit hant ze nog gee leëve.*

*Vier lü zunt döks ontsevreie,
wat mó't d'r Hergod ós nog beie?
De sjwervers dies-te hei erum zies hange,
weëde doch nog ópgevange.*

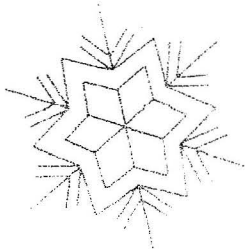
*Zoeë dat ze óch een bisge hant i gen heng,
mè zoeë geet dat nit in alle leng.
De lü die uvversjtreamd weëde mit al die rampe,
mit al dat leed, nüks vuur ziech aa vas tse klampe.*

*Doezende kinger lofe rónk,
hant nog ginge grümmel broeëd vuur in d'r mónk.
Pap of mam, döks de ganse famielie kwiet,
wat leëve vier doch in ing rotte tsiet.*

*En beëne dat 't ós kinger besser zal goe?
Ze hoeve nit op de öavensjte trap tse stoa.
Dat ze ziech verdrage en get um angere geëve,
da has te pas ee gelukkig leëve.*

*De Krimes is ee fes vuur de ganse welt.
Doa hoof me ginge ganse zak vol geld.
Mit leefde en get verdraagzaamheed,
geleuf iech doch dat alles besser geet.*

*Went alle lü doa ee biesge aa geëve,
hant die mit Krimes óch ee besser leëve.
Da kanne vier zage, vier hant 't ós gedoa
en kan d'r krissjteer fónkele goa.*

Zumpelveld 2003

Jeanny Wilhelmus.

ACTIVITEITENPROGRAMMA

VOOR HET EERTSE HALFJAAR VAN 2005

- dinsdag 11 jan. 20.00 uur:
“De zaak van de rentmeester”.
Lezing door drs. F.M.Gerards.
- vrijdag 18 mrt. 20.00 uur:
DIALECTAVOND
door de Sectie Dialect.
- vrijdag 25 mrt. 20.00 uur
Meditatieve wegkruisenwandeling in Bocholtz
door de Sectie Wegkruisen.
- dinsdag 12 apr. 20.00 uur
ALGEMENE LEDENVERGADERING.
aansluitend korte lezing, onderwerp nog niet bekend.
- dinsdag 10 mei 20.00 uur
Lezing
Onderwerp nog niet bekend.

*De redactie van "De Bongard"
en het Bestuur wenst u en uw dierbaren
Prettige Kerstdagen,
een feestelijk Uiteinde en
een Gezond en Gelukkig 2005*

INHOUD JAARGANG 16

Nr.	Pag	Titel	Auteur
1	1	Inhoudsopgave	
	2	Monetaire Momentopnamen (III)	H.Hermans
	10	Activiteitenprogramma.	
	11	Het raadsel van de miskelk	E. Herbergs
	20	Dumont. Slot	A. Dumont
	28	De sarcofaag van Bocholtz	P. Hamers-Muijers
2	30	Inhoudsopgave.	
	31	Monetaire Momentopnamen (IV)	H.Hermans
	42	Activiteitenprogramma.	
	43	Jeugdherinneringen	J. Scheepers
	53	Historisch voorbeeld van een "wurgcontract"	A. Dumont
3	59	Inhoudsopgave.	
	60	Van de redactie.	
	60	Activiteitenprogramma.	
	61	Ós klingkinger	J. Wilhelmus
	62	Monetaire Momentopnamen. (Slot)	H.Hermans
4	76	Inhoudsopgave.	
	77	Advent.	H.Hermans
	82	Een curieuze vondst.	M.J. Horbach
	86	Ons fotoarchief.	
	89	Krismes.	J. Wilhelmus
	91	Activiteitenprogramma.	
	92	Inhoud jaargang 16.	